

Afdeling Nederland

Keizersgracht 177

Postbus 1968

1000 BZ Amsterdam

T 020 626 44 36

F 020 624 08 89

E amnesty@amnesty.nlI www.amnesty.nl

Aan: Vaste Kamercommissie Justitie & Veiligheid

Datum
11 juni 2021Onderwerp
Input Amnesty International tbv het plenaire debat over de werkwijze van de NCTV

Geachte woordvoerders,

Amnesty International maakt zich grote zorgen over de handelwijze van de NCTV. De brief van de minister van 21 mei jl. neemt deze zorgen absoluut niet weg. Vreedzame activisten worden in de gaten gehouden en hun persoonsgegevens worden verwerkt en gedeeld. De reactie van de minister hierop slaat de plank mis. NCTV moet stoppen met het monitoren van burgers in plaats van zich richten op het creëren van een juridische grondslag hiervoor.

Amnesty roept nadrukkelijk op tot het opschorten van alle online monitoring door de NCTV. Het verzamelen en verwerken van persoonsgegevens door de NCTV moet aan banden worden gelegd. De NCTV gaat momenteel over mensenrechtelijke grenzen heen vanwege de onduidelijke taakomschrijving. Het is noodzakelijk dat een eenduidige uitleg van de coördinerende taak van de NCTV wordt vastgelegd, waarbij mensenrechten voorop staan.

De overheid moet mensenrechten respecteren en beschermen, en niet mee schermen om onrechtmatige inbreuk te maken op de rechten en vrijheden van haar burgers. Mensenrechten moeten worden gerespecteerd in al het overheidshandelen. Wanneer een inmenging noodzakelijk is, vereist het mensenrecht een duidelijke grondslag met mensenrechtenwaarborgen. De Nederlandse Grondwet vereist dat deze grondslag een wet in formele zin betreft. De online monitoring door de NCTV vormde een heimelijke praktijk waar geen grondslag voor was. Mensenrechten hebben geen rol gespeeld en elke vorm van controle of toezicht ontbrak. De reactie van de minister schetst een zorgelijk beeld over het belang dat in de praktijk wordt gehecht aan mensenrechten. Het voorstel om de juridische grondslagen aan te passen vormt niet alleen een beperkte uitleg van het recht op privacy en het recht op gegevensbescherming, maar veronachtzaamt ook andere mensenrechten, zoals de vrijheid van meningsuiting en de vrijheid van vereniging en vergadering.

Mensenrechtelijke onderbouwing is onjuist

De minister verwijst in zijn reactie naar het recht op leven, vervat in artikel 2 EVRM. De verdediging van de modus operandi van de NCTV met een verwijzing naar mensenrechten is een onjuiste interpretatie van de internationale verdragen. Uit de jurisprudentie van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) waar de minister naar verwijst, volgt een dergelijke verplichting dan ook niet. In tegendeel: de overheid is verplicht om mensenrechten,

zoals de vrijheid van meningsuiting (artikel 10 van het EVRM)¹ en vrijheid van vergadering en vereniging (artikel 11 van het EVRM),² ook in de online wereld te beschermen.

Vrij en veilig internet is van belang voor de uitoefening van mensenrechten

De Speciale Rapporteur voor de rechten op vrijheid van vreedzame vergadering en vereniging riep staten al in 2012 op om te erkennen dat mensenrechten kunnen worden uitgeoefend met behulp van nieuwe technologieën, waaronder het internet.³ Ook de Mensenrechtenraad benadrukt dat nieuwe informatie- en communicatietechnologieën een belangrijke rol spelen bij het verwezenlijken van de vrijheid van vreedzame vergadering en vereniging.⁴ De Raad van Europa benadrukt tevens dat de verplichting van staten om mensenrechten te beschermen ook geldt in de context van internetgebruik. Mensen hebben het recht om vreedzaam bijeen te komen en zich met anderen te verenigen door gebruik te maken van het internet.⁵

Zorgen over *shrinking civil space*

De uitoefening van mensenrechten online wordt bedreigd door de inzet van surveillancemaatregelen. Maatregelen van de overheid tegen gebruikers van sociale media, die simpelweg gebruik maken van het internet om uiting te geven aan hun mensenrechten, kunnen een afschrikkend effect hebben op het recht van vrijheid van meningsuiting en vereniging.⁶ Bij regelgeving moet rekening worden gehouden met nieuwe mogelijkheden om de uitoefening van rechten en vrijheden te vergemakkelijken. Regulering mag geen afschrikwekkend effect hebben op de mensenrechten.⁷

Oproep

Amnesty roept nadrukkelijk op tot het opschorten van alle online monitoring door de NCTV. Het is noodzakelijk dat een eenduidige uitleg van de coördinerende taak van de NCTV wordt vastgelegd, waarbij mensenrechten voorop staan. Het creëren van een juridische grondslag om het online monitoren van burgers te kunnen voortzetten is niet de juiste weg. Het is verontrustend dat de minister erop inzet om een dergelijk wetsvoorstel ook zonder maatschappelijke consultatie zo snel mogelijk naar de Raad van State te willen sturen. Juist omdat een dergelijk voorstel impact heeft op maatschappelijke organisaties, vreedzame activisten en burgers zouden deze betrokken moeten worden.

Hoogachtend,

Maaïke Zeeuw
Senior Medewerker Politieke Zaken
Amnesty International Nederland

¹ Het recht op vrijheid van meningsuiting is tevens vervat in artikel 19 UVRM en artikel 19 IVBPR.

² Het recht op vrijheid van vergadering en vereniging is tevens vervat in artikel 20 UVRM en artikelen 21 en 22 IVBPR.

³ A/HRC/20/27, 2012.

⁴ A/HRC/RES/21/16; A/HRC/RES/24/5.

⁵ Recommendation CM/Rec(2014)6 of the Committee of Ministers to member States on a Guide to human rights for Internet users, adopted by the Committee of Ministers on 16 April 2014 at the 1197th meeting of the Ministers' Deputies, para. 3.

⁶ Keynote speech Nils Muižnieks, Council of Europe Commissioner for Human Rights to the Conference of Ministers responsible for Media and Information Society of the Council of Europe celebrated in Belgrade, 7-8 november 2013 "Freedom of expression and democracy in the digital age – Opportunities, rights, and responsibilities"; Report by Nils Muižnieks, Commissioner for Human Rights of the Council of Europe, following his visit to Turkey from 1 to 5 July 2013 (CommDH(2013)24), para. 144.

⁷ Raad van Europa, 'Report by the Committee of experts on cross-border flow of Internet Traffic and Internet freedom on Freedom of Assembly and association on the Internet', MSI-INT (2014) 08 rev6 FINAL, 10 december 2015, para. 62.